

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2021-25-2-226-234>

УДК [37.091.4:172.12]:-057.87(73)

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-7971-4465>

Юлія Шаранова

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»,
м. Київ

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІ СПІЛЬНОТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ США

Анотація. У статті висвітлено особливості діяльності навчально-виховних спільнот в освітній практиці закладів вищої освіти США. Схарактеризовано навчально-виховну спільноту як форму групової довгострокової співпраці у вищій школі США, яка забезпечує сприятливе освітнє середовище, де кожний студент несе індивідуальну відповідальність не лише за власну навчально-пізнавальну діяльність, а й навчання інших студентів і заохочує їх до активної взаємодії та, за потреби, надає підтримку, допомогу у виконанні навчальних завдань. Зазначено, що навчально-виховні спільноти у закладах вищої освіти США у своїй діяльності спираються на активні методи навчання, співпрацю та міждисциплінарність, створюючи сприятливі умови для соціалізації студентів. Ці спільноти забезпечують формування почуття групової ідентичності, згуртованості та унікальності всіх студентів; заохочують безперервність та інтеграцію різноманітного навчального, життєвого та певним чином професійного досвіду і досвіду виконання суспільно значущої діяльності. З'ясовано, що спільна навчально-пізнавальна діяльність та активна взаємодія у навчально-виховних спільнотах спонукають студентів виявляти й удосконалювати свої комунікативні вміння, навички критичного мислення, співпраці, бути відкритими й толерантними, налагоджувати міцніші стосунки між собою та зі своїми викладачами, а також більш глибоко взаємодіяти зі змістом навчальних дисциплін, які вони вивчають на міждисциплінарній основі. Окреслено типовий склад навчально-виховних спільнот студентів, які активно взаємодіють під керівництвом двох-трьох викладачів з різних дисциплін задля вирішення поставлених завдань і під час аудиторних занять, і в процесі позааудиторної роботи. Розглянуто два основні види навчально-виховних спільнот у діяльності закладів вищої освіти США, з-поміж яких навчально-виховні спільноти тематичного та фахового спрямування.

Ключові слова: заклад вищої освіти США, міждисциплінарність, навчально-виховна спільнота, навчальна програма, форми навчання.

© Юлія Шаранова, 2021

Вступ. Сьогодні спостерігається значне зростання зацікавленості вищої освіти у сприянні реалізації інтелектуального, особистісного та творчого потенціалів особистості, що, своєю чергою, слугує основою прогресивного сталого розвитку сучасного високотехнологічного суспільства. Дослідження форм і методів, які забезпечують навчальні досягнення студентів, є важливим не тільки з точки зору успішності навчання в закладі вищої освіти, а й у зв'язку з їхнім впливом у подальшому на всі сфери життєдіяльності молодих людей. Адже навчальні досягнення студентів – це потенціал нації, що визначає її конкурентоспроможність, необхідну для її подальшого успішного розвитку.

У сучасних умовах реформування вищої школи України з метою її перетворення на

стратегічний ресурс розвитку українського демократичного суспільства відповідно до глобальних та локальних соціокультурних і політичних викликів XXI століття постає потреба в перегляді змістово-організаційних особливостей освітнього процесу, спрямованих на самоствердження та самореалізацію студентської молоді. Відповідно до цього може виявитися корисним зарубіжний педагогічний досвід, який довів свою ефективність у конкретній країні, зокрема в США, країні, де в закладах вищої освіти ефективно функціонують навчально-виховні спільноти на основі активної взаємодії та міждисциплінарності.

Наше звернення до педагогічного досвіду США обумовлено відомою демократичною орієнтацією американського суспільства та його освітніх традицій на самовдосконалення і самоствердження особистості. Погляди філософів (Т. Йосса (T. Yosso) [15] та ін.), психологів (Р. Еммонса (R. Emmons) [5], В. Міллера і Дж. Мартіна (W. Miller, J. Martin) [9] та ін.), педагогів (Д. Вайтхеда (D. Whitehead) [14], К. Стайнберга і К. Норріса (K. Steinberg, R. Norris) [11] та ін.) цієї країни на людину і сутність виховних процесів розвиваються у напрямі ціннісних ідеалів самовдосконалення, що висвітлено в більшості аналізованих праць.

В українській педагогічній науці до проблематики вищої школи США зверталися М. Гриньова [1], О. Зарва [2], І. Зварич [3], С. Федоренко [4] та ін.

І хоча теоретичний аналіз дає підстави констатувати, що на сьогодні маємо певну наукову базу з вивчення різноаспектної проблематики вищої школи США, проте теоретико-методичні аспекти діяльності навчально-виховних спільнот у педагогічній практиці американських закладів вищої освіти ще не були предметом спеціального наукового дослідження.

Мета та завдання. *Мета статті* – вивчити й окреслити особливості функціонування навчально-виховних спільнот в освітній діяльності закладів вищої освіти США. Реалізації мети вимагала розв'язання таких *завдань*: 1) розглянути загальне поняття «навчально-виховна спільнота»; 2) дослідити та висвітлити специфіку діяльності навчально-виховних спільнот у межах закладів вищої освіти США.

Методи дослідження. Застосовано комплекс теоретичних методів дослідження: аналіз і синтез – для формулювання вихідних положень статті; вивчення педагогічно-психологічної літератури; монографічний метод – для інтерпретації отриманих результатів у

єдиній логічній перспективі.

Результати дослідження. У педагогічній науці США виділяють п'ять основних складників активізації навчально-пізнавальної діяльності та успішної взаємодії студентів під час групової форми навчання, з-поміж яких: 1) позитивна, спрямована на досягнення результату, взаємозалежність усіх залучених студентів; 2) особиста відповідальність кожного студента ; 3) активна співпраця; 4) вдосконалення «м'яких» навичок, серед яких: комунікативні навички, критичне мислення, емоційний інтелект, навички управління конфліктами тощо; 5) критичний аналіз результатів групової роботи [4, с. 284].

Американські педагоги закладів вищої освіти застосовують переважно такі три основні види групової співпраці студентів:

1) формальну співпрацю (передбачає навчально-пошукову діяльність студентів по групах протягом одного-трьох занять, зорієнтовану на виконання спільного для всіх студентів завдання);

2) неформальну співпрацю (обговорення того чи іншого запропонованого викладачем питання в парах або малих групах (три-чотири особи) протягом одного заняття або під час певного етапу цього заняття);

3) групову довгострокову співпрацю (може тривати в одній і тій самій групі студентів протягом одного семестру або навчального року, а також усього терміну навчання на бакалавраті) [7].

Прикладом застосування групової довгострокової співпраці у вищій школі США, яка забезпечує сприятливе освітнє середовище, слугують навчально-виховні спільноти (learning communities), де кожний студент несе індивідуальну відповідальність не лише за власну навчально-пізнавальну діяльність, а й навчання інших студентів та заохочує і, за потреби, надає підтримку, допомогу у виконанні навчальних завдань [4, с. 222].

Американські педагоги Ф. Габельнік, Ж. МакҐрегор, Р. С. Метьюз та Б. Л. Сміт [6] стверджують, що навчально-виховні спільноти здатні «цілеспрямовано реструктуризувати курикулум, інтегруючи матеріал різних навчальних дисциплін на міждисциплінарній основі, а також посилити інтелектуальну творчу взаємодію з викладачами та однокурсниками», і що ці спільноти «можуть вирішити певні структурні особливості сучасного університету, зорієнтовані на ефективне викладання та навчання» [6, с. 5]. Виконуючи роль «навчально-виховного підприємства», яке ґрунтується на активній співпраці всіх його членів, ці

спільноти зазвичай спираються на «спільні та активні методи навчання, певну групову форму навчання та міждисциплінарні теми» [7, с. 5] та створюють сприятливі умови для соціалізації студентів [8; 13].

Зазвичай кожна навчально-виховна спільнота охоплює 15–30 студентів, які активно взаємодіють під керівництвом двох-трьох викладачів з різних дисциплін задля вирішення поставлених завдань і під час аудиторних занять, і в процесі позааудиторної роботи, виконуючи суспільно значущу діяльність у тому числі [4; 6; 13]. У закладах вищої освіти США організують такі два основні види навчально-виховних спільнот:

1) тематичного спрямування – зорієнтовані на досягнення поставлених академічних цілей під час певних міждисциплінарних тем;

2) фахового спрямування – відповідно до спільних уподобань студентів щодо професійного розвитку [6; 13].

Наприклад, в Університеті штату Міннесота (м. Мурхед) функціонує вісімнадцять навчально-виховних спільнот, з-поміж яких такі: «Здоров'я та добробут» (тематична навчально-виховна спільнота), «Психологія» (навчально-виховна спільнота фахового спрямування), «Біотехнології та хімія» (тематична навчально-виховна спільнота) та ін. [10]. Інший американський заклад вищої освіти – Університет співдружності штату Вірджинія – пропонує навчально-виховні спільноти для студентів у межах циклу навчальних програм «Живе навчання» (Living-learning programs), що дозволяє студентам жити та вчитися разом на території кампусу протягом усього терміну навчання на бакалавраті, виконуючи освітні тематичні проекти [12]. У цьому університеті запроваджено чотири такі програми у системі загальної підготовки, призначені для інтеграції різних сфер життя в університеті з певним навчальним досвідом:

1) програма розвитку лідерства (LEAD);

2) програма суспільно корисного служіння «Прагнення» (ASPiRE);

3) програма розвитку підприємницьких навичок та продукування інноваційного типу мислення (INNOVATE);

4) програма формування глобальної громадянськості (GLOBE). Поєднання спільних навчальних заходів в аудиторії та поза її межами дозволяє студентам повною мірою брати участь у набутті академічного досвіду і навчитися стикатися з реальним життєвим досвідом за допомогою міждисциплінарного підходу. Цикл навчальних програм «Живе навчання»

забезпечують набуття студентами так званого інтегрованого життєво-академічного досвіду [12].

Програма формування глобальної громадянськості в Університеті співдружності штату Вірджинія з циклу програм «Живе навчання» – це освітня програма для студентів бакалаврату, яка забезпечує розуміння викликів глобалізації та сприяє міжкультурному навчанню і вихованню шляхом структурованої взаємодії між її учасниками та членами громади в Річмонді. Згідно з цією програмою:

- на першому курсі студенти вивчають дисципліну семінарського типу «Вступ до програми формування глобальної громадянськості» (GLED 101), яка готує студентів до опанування інших дисциплін, що складають основу навчальної програми «Живе навчання»;

- на другому курсі студентам пропонують для вивчення дві навчальні дисципліни – «Глобальна освіта 1» (GLED 201) і «Глобальне залучення» (GLED 202). Перша із зазначених дисциплін спрямована на обговорення викликів сучасного глобалізованого світу, глобальних шляхах імміграції, процесі глобалізації та його ролі як «посередника культури» у професійних сферах тощо. Дисципліна «Глобальне залучення» на основі навчання суспільно корисного служіння передбачає виконання студентами проєктів задля задоволення певних потреб громади;

- протягом третього року навчання студенти опановують чотири дисципліни, а саме:

- 1) «Планування глобального лідерства» (GLED 301), що ознайомлює з глобальними тенденціями у лідерстві громади, в управлінні громадськими, урядовими та неурядовими організаціями, транскультурними організаціями. Студенти також опановують концепції між- і внутрішньо організаційної стійкості та цілісності; вдосконалюють комунікативні навички під час навчання на «Програмі формування глобальної громадянськості», зокрема, у процесі участі у роботі громадських організацій Річмонда;

- 2) «Підготовка до глобального лідерства» (GLED 302) базується на концепціях, обговорених у процесі вивчення дисципліни «Планування глобального лідерства»; студенти вдосконалюють лідерські та комунікативні навички, а також навички аналітичного мислення та міжособистісної взаємодії;

- 3) «Англійська мова для всього світу» (GLED 391) є теоретичною основою для викладання англійської мови в США та за кордоном; студенти дізнаються, як мова та культура впливають на викладання англійської мови в різних соціокультурних і в

академічних умовах; знайомляться з основними теоріями, практиками викладання та культурними навичками, необхідними у цій галузі. Ця дисципліна включає не лише лекції, а й практику викладання та взаємодію з викладачами англійської мови;

4) «Соціальні розколи та політика в Африці» (GLED 393) ознайомлює студентів із соціальними розколами, такими, як етнічна приналежність і релігія, та як вони впливають на африканські політичні та соціально-економічні системи; студенти досліджують зв'язки між виборчою політикою та політикою ідентичності, джерела етнічної та релігійної ідентичності, а також те, як політичні інститути формують чи стримують етнічний конфлікт;

● протягом четвертого року навчання студентам пропонують дві навчальні дисципліни – «Глобальна освіта 2» (GLED 401) та «Дослідження й аргументація» (UNIV 200). Остання з двох зазначених є загальноуніверситетською навчальною дисципліною у системі загальної підготовки студентів бакалаврату, яку спрямовано на інтенсивне вивчення риторичних принципів та написання творів на основі аргументації та проведених досліджень з акцентом на методах і критеріях пошуку, оцінки та документування інформації з різних друкованих та електронних джерел [12].

Обговорення. Слід зазначити, що в американських закладах вищої освіти відбувається постійний моніторинг результатів навчання й особистісного розвитку студентів. Педагоги США [8] зазначають, що спільна навчально-пізнавальна діяльність та активна взаємодія у навчально-виховних спільнотах спонукають студентів виявляти й удосконалювати свої комунікативні вміння, навички критичного мислення, співпраці, бути відкритими й толерантними, налагоджувати міцніші стосунки між собою та зі своїми викладачами, а також більш глибоко взаємодіяти зі змістом навчальних дисциплін, які вони вивчають на міждисциплінарній основі. Незважаючи на зазначені позитивні аспекти функціонування таких науково-виховних спільнот, потребують глибшого вивчення та залишаються відкритими питання про те, чи ці позитивні результати обумовлені самим змістом навчальних дисциплін чи особистісними характеристиками тих студентів, які беруть участь у тій чи іншій навчально-виховній спільноті. Також американські педагоги [8; 13] вважають, що глибшого аналізу потребують конкретні педагогічні та структурні характеристики навчально-виховних спільнот, що призводять до позитивних результатів навчання й особистісного розвитку студентів. Разом з цим слід провести лонгітюдне вивчення довгострокового впливу навчально-виховних спільнот на студентів, викладачів та

заклади вищої освіти, де вони функціонують.

Висновки. Таким чином, навчально-виховні спільноти у закладах вищої освіти США можуть бути організовані відповідно до академічних уподобань студентів, їх спільних кар'єрних інтересів тощо. Ці спільноти забезпечують формування почуття групової ідентичності, згуртованості та унікальності; заохочують безперервність та інтеграцію різноманітного навчального, життєвого та певним чином професійного досвіду або досвіду виконання суспільно значущої діяльності, а також протидіють ізоляції, яку відчують багато студентів, створюючи сприятливі умови для їх успішної соціалізації.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у вивченні особливостей формування культурної ідентичності американських студентів під час їхньої участі в навчально-виховних спільнотах.

Список використаних джерел

1. Гриньова М. В. Вплив студентського самоврядування на якість освіти у вищих навчальних закладах США. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2009. № 1. С. 69–74.
2. Зарва О. М. Досвід громадської діяльності у процесі морального виховання американських студентів. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2011. № 2. С. 75–78.
3. Зварич І. М. Педагогічні засади оцінювання знань студентів у вищих навчальних закладах США : монографія. Київ : Феникс, 2008. 209 с.
4. Федоренко С. В. Теорія і методика формування гуманітарної культури студентів вищих навчальних закладів США: дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2017. 551 с.
5. Emmons R. A. *The psychology of ultimate concerns : Motivation and spirituality in personality*. Guilford Press, 1999. 230 p.
6. Gabelnick F., MacGregor J., Matthews R. S., Smith B. R. Learning Communities: Creating Connections Among Students, Faculty, and Disciplines. *New Directions for Teaching and Learning*. San Francisco : Jossey-Bass, 1990. 116 p.
7. Johnson D. W., Johnson R. T., Smith K. A. Cooperative Learning Returns to College: What Evidence is There That It Works? *Change*. 1998. Vol. 30, № 4. P. 26–35.
8. Lenning O. T., Hill D. M., Saunders K. P., Solan A., Stokes A. Powerful Learning Communities: A Guide to Developing Student, Faculty and Professional Learning Communities to Improve Student Success and Organizational Effectiveness. Sterling, VA : Stylus, 2013. 370 p.
9. Miller W. R., Martin J. E. *Behavior therapy and religion: Integrating spiritual and behavioral approaches to change*. Newbury Park, CA : Sage Publications, 1988. 192 p.
10. Minnesota State University Moorhead. Diversity & Inclusion. Learning Communities Offered. Minnesota State University Moorhead, 2020. URL: <https://www.mnstate.edu/diversity/>
11. Steinber K., Norris K. Assessing civic mindedness. *Diversity & Democracy*. 2010. Vol. 14, № 4. P. 12–14.
12. Virginia Commonwealth University. Global Education Course Descriptions Fall 2019. Virginia Commonwealth University, 2019. URL: <https://global.staging.vcu.edu/media/global/pdf/globe/FA19CourseDescriptions.pdf>
13. Visher M. G., Weiss M. J., Weissman E. L., Rudd T., Wathington H. D. The Effects of Learning Communities for Students in Developmental Education A Synthesis of Findings from Six Community

Colleges. New York : MDRC, 2012. 160 p.

14. Whitehead D. M. Cultivating a Global Civic Mindset. *Diversity and Democracy*. 2020. Vol. 22, № 4. URL : <https://www.aacu.org/diversitydemocracy/2020/summer/whitehead/>

15. Yosso T. J. Whose Culture Has Capital? A Critical Race Theory Discussion of Community Cultural Wealth. *Race Ethnicity and Education*. 2006. Vol. 8, № 1. P. 69–91.

References

1. Hrynova, M. V. (2009). Vplyv studentskoho samovriaduvannia na yakist osvity u vyshchyykh navchalnykh zakladakh SSHA [The impact of student government on the quality of education in higher education in the USA]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychny, 1*, 69–74.

2. Zarva, O. M. (2011). Dosvid hromadskoi dioalnosti u protsesi moralnoho vykhovannia amerykanskykh studentiv [Experience of public activity in the process of moral education of American students]. *Osvita rehionu: politolohiia, psykholohiia, komunikatsii, 2*, 75–78.

3. Zvarych, I. M. (2008). *Pedahohichni zasady otsiniuvannya znan studentiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh SSHA* [Pedagogical principles of assessing students' knowledge in higher education in the United States]. Kyiv: Fenyks.

4. Fedorenko, S. V. (2017). *Teoriia i metodyka formuvannia humanitarnoi kultury studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv SSHA* [Theory and methods of formation of liberal humanistic culture of students of higher educational institutions of the USA (Doctoral dissertation, Kyiv)].

5. Emmons, R. A. (1999). *The psychology of ultimate concerns: Motivation and spirituality in personality*. Guilford Press.

6. Gabelnick, F., MacGregor, J., Matthews, R. S., & Smith, B. R. (1990). *Learning Communities: Creating Connections Among Students, Faculty, and Disciplines. New Directions for Teaching and Learning*. San Francisco: Jossey-Bass.

7. Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Smith, K. A. (1998). Cooperative Learning Returns to College: What Evidence is There That It Works? *Change, 30*(4), 26–35.

8. Lenning, O. T., Hill, D. M., Saunders, K. P., Solan, A., & Stokes, A. (2013). *Powerful Learning Communities: A Guide to Developing Student, Faculty and Professional Learning Communities to Improve Student Success and Organizational Effectiveness*. Sterling, VA: Stylus.

9. Miller, W. R., & Martin, J. E. (1988). *Behavior therapy and religion: Integrating spiritual and behavioral approaches to change*. Newbury Park, CA: Sage Publications.

10. Minnesota State University Moorhead. (2020). *Diversity & Inclusion. Learning Communities Offered*. Retrieved from <https://www.mnstate.edu/diversity/>

11. Steinberg, K., & Norris, K. (2010). Assessing civic mindedness. *Diversity & Democracy, 14*(3), 12–14.

12. Virginia Commonwealth University. (2019). *Global Education Course Descriptions Fall 2019*. Retrieved from <https://global.staging.vcu.edu/media/global/pdf/globe/FA19CourseDescriptions.pdf>

13. Visher, M. G., Weiss, M.J., Weissman, E. L., Rudd, T., & Wathington, H. D. (2012). *The Effects of Learning Communities for Students in Developmental Education a Synthesis of Findings from Six Community Colleges*. New York: MDRC.

14. Whitehead, D. M. (2020). Cultivating a Global Civic Mindset. *Diversity and Democracy, 22*(4). Retrieved from <https://www.aacu.org/diversitydemocracy/2020/summer/whitehead/>

15. Yosso, T. J. (2006). Whose Culture Has Capital? A Critical Race Theory Discussion of Community Cultural Wealth. *Race Ethnicity and Education, 8*(1), 69–91.

Yuliia Sharanova,
PhD in Pedagogy,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»,
Kyiv

LEARNING COMMUNITIES IN THE U. S. HIGHER EDUCATION

Abstract. *The article highlights the features of the learning communities in the educational practice of higher education institutions in the United States of America. The learning community is characterized as a form of long-term group cooperation in the U. S. higher education institutions, which provides a favorable educational environment where each student is individually responsible not only for their own educational activities, but also the education of other students and encourages them to actively interact, gives support, assistance in performing educational tasks. It is noted that the learning communities in the U. S. higher education institutions rely on active teaching methods, cooperation and interdisciplinarity, creating favorable conditions for the socialization of students. The learning communities under study provide a sense of group identity, cohesion and uniqueness for all students; encourage continuity and integration of various types of experience (academic, life and in some way professional experience and experience of performing socially significant activities).*

It was found that joint educational and cognitive activities, and interaction in learning communities encourage students to identify and enhance their communication skills, critical thinking skills, cooperation, be open and tolerant, build stronger relationships with each other and with professors, as well as more actively interact with the content of academic disciplines they study on the interdisciplinary basis. The typical structure of learning communities of students is outlined, who actively interact under the guidance of two or three professors from different disciplines in order to solve the tasks both during classes and in the process of extracurricular activities. The two main types of learning communities in the activities of higher education institutions in the United States are considered, among which are learning communities of thematic and professional orientation.

Keywords: *the U. S. higher education institution, interdisciplinarity, learning community, curriculum, forms of education.*

Стаття надійшла до редакції 16.07.2021.
Стаття прийнята до публікації 27.08.2021.